

TAPANI KILPELÄINEN & JOUNI AVELIN

I'm in Love with a Jacques Derrida

Jacques Derridan asema itsenäisenä populaarikulttuurin ikonina vahvistui, kun *Frankfurter Allgemeine Zeitungin* Jürg Altwegg onnistui analysoimaan Benoît Peetersin Derrida-elämäkerran *Derrida* (Flammarion 2010) ja työpäiväkirjan *Trois ans avec Derrida* (Flammarion 2010) lehden viime vuosikymmenen toiseksi viimeisessä numerossa ilman ainoatakaan Green Gartside -mainintaa.

Elämäkerran syntyhistoria on proosallinen. Aikaisemmin Hergén ja Paul Valéry'n parissa työskennellyt leipäelämäkerturi Peeters sai yksinkertaisesti Derrida-komennuksen kustantajaltaan. Peeters ei ollut lähtökohtaisesti Derrida-intoilija, mikä näkyy seitsemänsataasivuissa teoksessa ennen kaikkea siinä, että filosofisten kysymysten käsittely jätetään mahdollisuuksien mukaan sivuun. Habermas-keskustelu, Paul de Man -ristiriita ja kiukuttelu Heideggerin natsismista käydään läpi journalistisen esittelevästi. Yksityiselämää sen sijaan ruoditaan siinä määrin, että vaikka Derridan vaimo, psykoanalyttikko Marguerite Derrida, antoi biografiahankkeelle täyden tukensa, esimerkiksi Lionel Jospinin puoliso Sylviane Agacinski, jolla on Derridan kanssa yhteinen lapsi, kieltäytyi kokonaan yhteistyöstä Peetersin kanssa.

Derridan luonnekuva piirretty aavistuksen harhaiseksi. Vielä nousutuaan kansainväliseksi muoti-intellektuelliseksi Derrida kamppaili nöyryyttävää arvostelua vastaan ja hänellä oli taipumus paisutella arkipäiväisiä ongelmia. Lisäksi, kirjoitustensa väkinäisestä tyylistä huolimatta, hän piti itseään kirjailijana eikä suostunut heittämään pois lippujaan ja lappujaan. Koska Derrida oli kuullut huhuja mahdollisuudesta saada kirjallisuuden Nobel-palkinto,

hän pettyi vielä kuolinvuoteellaan, kun Nobel meni Elfriede Jelinekille ja filosofi oivalsi, ettei hänen suurin toiveensa täyty koskaan.

Kiinnostavimmat paljastukset Peeters tekee kumminkin ruokapuolielämästä. Derrida oli uusista mauista kiinnostunut herkkusuu, joka saattoi varata pöydän pariisilaisesta suosikkiravintolastaan jopa Yhdysvalloista käsin. Pöydän ilot saivat hänet anteliaalle tuulelle, joten hän lahjoitteli kirjojaan ravintolan keittäjättärelle, mutta tämä ei ymmärtänyt niistä mitään.

Jäkäti jäk

UCLA:n filosofian professorina toimiva Tyler Burge sakinhivutti populaaritetettä joulukuussa *New York Timesin* verkkosivuilla kirjoituksessaan ”A Real Science of Mind”. Hänen mukaansa aivotutkimus muuttuu vulgarisoinneissa *neurobabble*ksi, neuropäpätysiksi. Burge piirsi kolumneissaan karikatyyriin kansanomaistuksista, joissa kaikki toiminta palautetaan aivoihin niin, että aivot päättävät, tuntevat, itsekeskeistelevät ja tahtovat seksiä, ja ihmisyksilö on enää pelkkä aivojen vähemmän tunnettu jatko-osa.

Burge väittää, että aivojen osuuden ylikorostaminen johtaa kolmella tavalla metsään. Ensinnäkin jos neurotiede on selittävän sijasta kuvailevaa, syntyy ymmärtämisen illuusio, vaikka itse asiassa ei ole sanottu sen enempää kuin että aivoissa tapahtuu jotakin, kun ihminen esimerkiksi tuntee kipua. Toiseksi neuropäpätys sekoittaa selitystasot. Ihmiset vihaavat, eivät aivot, ja viha vaatii psykologisen selityksen, sillä se ei ole ilmeisellä tavalla neuraalista. Kolmanneksi neuropäpätys vaikuttaa tieteeseen negatiivisesti. Keskenäiset teoriat ovat saaneet tulkittomasti rahoitusta, koska niiden on kuviteltu valaisevan ihmisen psykologiaa, vaikka Burgen mukaan ajatus psykologian valaisemisesta neurotie-

teellä on yhtä harhainen kuin tuuma kaikkien psykologisten ongelmien hoitamisesta lääkkeillä.

Neuropäpätysten kritiikissä saattaa olla vinha perä. Pian Burge kuitenkin hylkää koko arvostelun, siirtyy ylistelemään tieteellistä psykologiaa ja väittää, että ihmisen ja aivojen toiminnan avain piilee havaintopsykologiassa. Lukijalle käy kiusallisen selväksi, että Burge aikoo vakain tuumin ja harkiten korvata neuropäpätysten omalla psykopaletyksellään. On oireellista, että Burge piti rahakymen vetämistä väärään suuntaan yhtenä neuropäpätysten pahimmista rikoksista. Lukijaa ei kukaan syyttäne, jos hän päättää kääntää selkensä kummallekin päpätysten muodolle hoksattuaan, että pohjimmitaan koko kolumneissa on kysymys rahoituksista ja virantäytöistä. Asiallisista asioista ollaan taas kerran mahdollisimman kaukana.

Keskikokoisia koiria ja himosiivoojia

Wikileaksin paljastuksissa hämmennystä ovat herättäneet luonnehdinnat huippupoliitikoista. Vertaukset eläimiin ja sarjakuvasankareihin ovat lietsoneet arvailuja jenkkidiplomaattien sivistyksen tasosta ja ehkä iästäänkin: Carl Bildtiä on kuvattu ”keskikokoiseksi koiraksi, jolla on ison koiran asenne”. Putinia ja Medvedeviä taas on verrattu Batmaniin ja Robiniin.

*London Review of Books*issa alati ahkera Slavoj Žižek toteaa vuoden toisessa numerossa, että Julian Assange puolestaan voisi verrata Christopher Nolanin *Yön ritarin* Jokeriin, armottomaan anarkistiin ja terroristiin. Yrittäessään suojella itseään Gotham Cityn byrokraatia aloittaa moninkertaisen vilpistelystä ja sälyttää sisäpiiriläisen tekemät

murhat Batmanin kontolalle. Järjestelmä perustuu siis valheelle, ja vain terroristi on oma itsensä.

Žižekin mukaan *Yön ritari* toistaa John Fordin *Apasilinnakkeesta* ja *Mies joka ampui Liberty Valancesta* tutun kuvion: villi länsi voidaan sivilisoida vain korottamalla valhe totuudeksi. Tämä taas yhtyy uskonservatiivien toteemin Leo Straussin näkemykseen ”välttämättömästä valheesta”, joka on elitistisen demokratian kulmakivi. Massat pidetään autuaan tietämättömyyden pumpulissa syöttämällä heille satuja.

Toisaalta Wikileaks tapaus näyttää kierrättävän *Presidentin miehistä* ja *Pelikaanimuistiosta* tuttua kaavaa: pari tavallista mutta innokasta kaveria kaataa korrup-

toituneen hallinnon, mätää presidenttiä myöten. Žižekin mukaan edustuksellisen demokratian voima perustuukin siihen, että vain se sallii itseensä kohdistuvan kritiikin. Antikapitalistisen liikkeen tavoitteena ei olekaan demokratian perusteiden muuttaminen vaan sen puhdistaminen kapitalismista. Mitä jyrkempää kritiikki on, sitä vetovoimaisemmalta itse demokratia näyttää.

Wikileaks asettaa kaiken tämän kyseenalaiseksi. Yllättävintä paljastuksissa on juuri se, etteivät ne ole alkuunkaan yllättäviä. Salaisuudet eivät olekaan synkkiä vaan banaaleja ja arkisia. Tällaisessa totuudessa ei ole mitään vapauttavaa. Sen sijaan Wikileaks tuhoaa julkisen tilan, joka perustuu siihen, että kaikkea ei tuoda päivänvaloon, että jokin

pysyy yksityisenä. Mitä meidän pitäisi päätellä siitä, että Ruotsin pääministeri Fredrik Reinfeldt siivoaa innokkaasti huusholliiaan? Että hänen yksityiselämästään tiedetään liian vähän, kuten eräässä diplomaattiviestissä sanotaan?

Žižekin päättelyä voisi jatkaa. Kunhan vielä Assangen ja raiskaus-syytteen nostaneiden naisten ”suojamattoman” seksin yksityiskohdat päästetään kaiken kansan töllisteltäväksi, ympyrä sulkeutuu. Kaikki on julkista. Siis mikään ei ole julkista. Jäljelle jää vain latteiden yksityiskohtien kudos, ja hedelmät putoilevat roskalehdistön koreihin.

Ehkä selviämme tästä vain toteamalla, että kaiken tämänkin takana lienee... CIA, kukas muu.

Kristuksen oikeudenmukaisuudesta

Cambridgen St. Edmund's Collegessa työskentelevä medievisti Elizabeth Boyle pohti hiljattain kansalaisuutta Jumalan ja Perkeleen valtakunnissa. Aihelma kuuluu eskatologisen oikeudenmukaisuuden ongelmaan lähtökohtanaan Jeesuksen kuvaus Viimeisestä Tuomiosta, jolla hän lupaa taivasta oikealleen (”Tulkaa tänne, te isäni siunaamat. Te saatte nyt periä valtakunnan, joka on ollut valmiina teitä varten maailman luomisesta asti.”) ja helvettiä vasemmalleen (”Menkää pois minun luotani, te kirotut, ikuisen tuleen”) (Matt. 25:34 & 41). Koska Boyle kirjoittaa Irlannin historian asiantuntijana, vanhaan iiriläiseen kommentaariin keskittyvä esitys jul-

kaistiin viime vuonna *Cambrian Medieval Celtic Studies*issa.

Matteuksen evankeliumin kuvaus viimeisistä tapahtumista on muista evankeliumeista poiketen täynnä tuomio- ja oikeuskysymystä. Vastaavasti 1000-luvulla laadittu ja epätäydellisenä säilynyt *Scéla Lai Brátha* vilisee judikaalitermejä. Kummasakin tekstissä Jeesus on tuomarin roolissa apunaan jokunen oikeamielinen. Kirjoitteet yhtyvät siinäkin, että myös katuvaisilla syntisillä on mahdollisuus päästä taivaaseen. Boyle myötäilee Augustinus-tutkija Robert Dodaroa teologisen ja poliittisen lankeamisesta yhtään näissä tiheiköissä: ”Kuninkaallisen, kirkollisen ja oikeudellisen vallan yhtymisellä yhdessä henkilössä saattoi olla erityistä voimaa aikana, jolloin rajat kirkollisen, maallisen ja hengellisen mahdin välillä olivat liukuvia ja epäselviä.”

Erikoista *Scéla Lai Bráthassa* on tiukka jako ruraaliin ja urbaaniin:

helvetti esitetään sotaiseksi luonnonmaastoksi ja taivas jäsenyneeksi kaupungiksi. Helvetti on käryä, huurua, tulvaa, palamista, jääymistä, hukumista, tukehtumista, pistoa, silvontaa, kosta ja kidutusta, missä kaiken keskellä ”apotti” Dábul kärsii syntisten synneistä syntisiäkin enemmän. Taivas on kunnollisten ja katuvien muodostamalle uskollisten ja sääntillisten yhteisölle varustettu linnake. Jos Augustinuksen *civitas* tarkoitti filosofista rakennelmaa yhteisösitein toisiinsa liitetystä ihmisistä, Boylen mukaan myös *Scéla Lai Bráthan cathair* on ennen muuta kuvitteellinen yhteisö, joka ei kumpua mistään tietystä ajallis-paikallisesta mallista vaan korostaa hurskauden ja kansalaishyveitten yhteyttä sekä Jeesuksen maallis-taivaallista valtaa. Silti se heijastelee yleisesti syntyisjojaan: ”Myöhäisantiikin ja varhaismodernin ajan Euroopan poliittisten rakenteitten mukaisesti ihanneyhteiskuntakin käsitettiin hierarkkiseksi.”